

Oslo, 28.06.2024

Regjeringen

Innspill til Stortingsmeldingen om sosial utjevning og mobilitet

Norsk Friluftsliv takker for muligheten til å komme med innspill til Stortingsmeldingen om sosial utjevning og mobilitet. Vi viser også til innspill som vi allerede har levert knyttet til ekspertgrupperapporten Et jevnere utdanningsløp, Handlingsplan for barn og unges deltakelse og Samfunnsoppdraget.

Norsk Friluftsliv

Norsk Friluftsliv representerer de 19 store frivillige friluftslivsorganisasjonene i Norge, med til sammen en million medlemskap og nær 5000 lokale lag og foreninger. En av hovedoppgavene for Norsk Friluftsliv er å arbeide for et trygt og mangfoldig friluftsliv for alle, og styrke kunnskapen om friluftslivets og frivillighetens gevinster for den enkelte og for samfunnet. Vår visjon er «Friluftsglede for flere – oftere». Våre medlemsorganisasjoner legger til rette for friluftaktiviteter for barn, unge og mennesker i alle aldre i hele landet, som spenner fra høsting i naturen, speiding, turer i nærmiljøet, padling og et mangfold av lavterskel friluftslivsaktiviteter i nærmiljøet. Norsk Friluftsliv har også som mål å bidra til at alle barn og unge får oppleve mestring og læring i naturen. Dette gjøres gjennom å arbeide for at naturen skal brukes som aktivitets- og læringsarena i barnehage og skole.

Medlemsorganisasjoner i Norsk Friluftsliv er

4h	Den Norske Turistforening
Norge Speiderforbund	Forbundet Kysten
KFUK-KFUM Speiderne	Kristen Idrettskontakt
Norges Jeger- og fiskerforbund	Norges Klatreforbund
Norges Padleforbund	Norges Røde Kors
Norges Turmarsjforbund	Norsk Kennel Klub
Norsk Orientering	Skiforeningen
Syklistene Landsforening	Norges Seilforbund
Det norske skogselskap	Norges Sopp- og nyttevekstforbund
Norges Dykkeforbund	

Hvordan kan Norsk Friluftsliv og friluftslivsorganisasjoner bidra i arbeidet mot utenforskap og sosial ulikhet?

- Inkluderende aktiviteter og fellesskap uten prestasjonsfokus:
Friluftslivsorganisasjonene tilbyr fellesskap uten startnummer på brystet, med mulighet for utveksling av erfaringer og kompetanse, og utvikling og læring. Personer på tvers av generasjoner får venner og nettverk, og opplever mestring. Deltakelse i organisasjonene på ulike måter øker også muligheten og motivasjonen for å delta på andre samfunnsarenaer som utdanning, arbeid og demokratideltakelse.
- Helse:
Friluftslivsaktivitet er bra for både fysisk og psykisk helse. Mange har god tilgang til natur, det trenger ikke koste mye, man trenger ikke å dra langt, og man trenger ikke mye utstyr. Å få flere til å bli mer aktive i friluftsliv kan ha en utjevne effekt på sosial ulikhet i helse.
- Friluftsliv i skole og barnehage:
Norsk Friluftsliv jobber for at skoler og barnehager i større omfang skal bruke naturen som læringsarena. Erfaring med å løse oppgaver i naturen bidrar til sosial utjevning gjennom økt mestring og forsterket fellesskap, og sørger for at alle elever som går på norsk skole har erfaringer og opplevelser i naturen, som de kan ta i bruk senere i livet også. På denne måten viderefører man friluftslivstradisjonen og bidrar til felles referanser blant barn og unge. Friluftsliv i skolen gir fordeler som redusert stress, økt samhold og gode sosiale relasjoner, økt læring og økt fysisk aktivitet.
- Målrettede tiltak:
Flere friluftslivsorganisasjoner har aktiviteter og tiltak spesielt rettet mot de av oss som har dårlig økonomi, lite kjennskap til friluftslivet eller har funksjonshindringer.
- Kompetanse:
Gjennom kurs og opplæring i friluftslivskompetanse til personer i alle aldre samt pedagoger i skole og barnehage, bidrar medlemsorganisasjonene våre til at flere kan bli kjent med og dra nytte av sin nærmatur, og finne og ta del i et friluftsfellesskap i nærområdet. Friluftskompetanse er en livslang læring som man kan dra nytte av i ulike perioder av livet, det er et verktøy for å ta vare på egen fysisk og psykisk helse, noe vi vet er ujevn fordelt i samfunnet. Friluftslivskompetanse er viktig fordi vi vet at det du blir glad i vil du også ta vare på i framtiden, noe som er spesielt relevant når vi vet at naturen bygges ned bit-for-bit.
- Samarbeid med det offentlige:
Norsk Friluftsliv samarbeider med offentlige instanser for å stimulere til mer målrettede tiltak blant våre medlemsorganisasjoner knyttet til utenforskap og

sosial utjevning, og knyttet til bærekraftig bruk av naturen. Et eksempel på et verdifullt samarbeid er Samarbeidsgruppen for Fritidserklæringen, der det på tvers av sektor jobbes for å inkludere flere barn og unge i fritidsaktiviteter. Flere samarbeid med andre relevante organisasjoner i frivillig og offentlig sektor vil kunne sikre en utvidet rekkevidde og mer målretta tiltak.

Samtidig er det viktig å anerkjenne at **friluftslivsorganisasjoner også påvirkes av sosial ulikhet**. De aller fleste organisasjonene ønsker å være åpne for alle som vil være med. Friluftslivsaktiviteter i nærmiljøet koster i utgangspunktet lite, men ofte er det en liten medlemskontingent eller avgift, som er en viktig finansieringskilde for å kunne drive organisasjonene framover. Sosial ulikhet gjør det altså både vanskelig å delta og bidrar til å svekke økonomien til organisasjonene. De av oss med lavere sosioøkonomisk status opplever oftere barrierer for deltakelse, og deltar sjeldnere i aktiviteter og frivilligheten. Vi går slik glipp av viktige innspill og erfaringer for å kunne fortsette å utvikle oss som relevante friluftslivsorganisasjoner folk ønsker å delta i. På mange måter kan vi også si at frivillige organisasjoner responderer på behov i samfunnet, og at økende sosiale ulikhet også øker behovet for organisasjonenes tilbud. Dette kan være positivt for de frivillige friluftslivsorganisasjonene, men setter også høyere krav til organisasjonene når det kommer til inkludering, organisasjonsutvikling og tilgjengelige ressurser.

Hvilke rammebetingelser trenger friluftslivsorganisasjonene for å bidra til å redusere utenforskap og sosial ulikhet?

Vi står overfor en klima- og naturkrise, og friluftslivet bidrar positivt til mange av bærekraftsmålene. Som samfunn har vi utfordringer knyttet til inaktivitet, ensomhet og sosial ulikhet. Friluftsliv er ikke nøkkelen til å løse alt, men friluftsliv er Norges største fritidsaktivitet og den største «leverandøren» av fysisk og psykisk helse. Friluftsliv er lavterskel, sosialt utjevne og også den aktiviteten flest sier de ønsker å øke dersom de skal bli mer aktive. For at enda flere skal finne glede i aktivitet i naturen trenger vi en bred, felles satsing for å fjerne hindringene for deltagelse og stimulere flere til å bli med, uavhengige av ressurser og bakgrunn.

Arbeidet med og tiltakene knyttet til Handlingsplan for deltakelse av barn og unge i kultur-, idrett- og friluftslivsaktiviteter er viktig inn i dette arbeidet. Samtidig tydeliggjør planen og tiltakene viktigheten av samarbeid og koordinering både på tvers av sektorer og i offentligheten generelt. Vi er glade for å være involvert i det arbeidet, og håper også kommende Stortingsmelding om sosial utjevning og mobilitet vil involvere bredt og jobbe videre med overhengende utfordringer som gjør det vanskelig å nå de vi vet deltar mindre i samfunnet.

Vi trenger:

- Bedre økonomiske rammevilkår for friluftslivsorganisasjoner:
Friluftslivsorganisasjonene kan bidra mer i arbeidet mot utenforskap og sosial ulikhet. Det er i dag en sterk satsning på inkludering av flere barn og unge i idretten, i tillegg til krafttak for å tilrettelegge for at et større mangfold av personer skal ønske å delta på egne premisser. Dette er positivt. For å inkludere flere og øke organisasjonenes kompetanse om og helhetlige satsning på utenforskap, er det behov for tilstrekkelige ressurser også i friluftslivet, og vi etterlyser tilsvarende satsninger som til idretten. Gode og forutsigbare økonomiske rammebetingelser er avgjørende for å bygge ned barrierer for deltakelse og skape aktiviteter folk har lyst og mulighet til å delta på. Dette innebærer økte ressurser til drift og enkle, ubyråkratiske og samtlende tilskuddsordninger.
- Fritidserklæringen:
Vi trenger et samlet tverrsektorielt samarbeid med tydeligere forventninger om å realisere Fritidserklæringens mål om at alle barn og unge skal få delta i en fritidsaktivitet de ønsker å delta på. Dette innebærer å styrke hele laget rundt barnet, i barnehage, skole, NAV, helsesykepleien og andre instanser, og styrke barneperspektivet og samkoordineringen i oppfølgingen slik at barna får delta i en fritidsaktivitet og foresatte får nødvendig informasjon og økonomisk støtte. Systematisk utprøving av familiekoordinatorer/fadderordninger for å sikre helhetlig oppfølging av barn, familier og andre som har behov for dette, vil også være et relevant tiltak.
- En samordnet og lett tilgjengelig oversikt over og informasjon om fritidsaktiviteter som finnes lokalt. De frivillige friluftslivsorganisasjonene drives i stor grad av frivillige både regionalt og kommunalt, noe som begrenser administrative ressurser. Det er et felles ønske fra fylkeskommunene, kommunene og de frivillige friluftslivsorganisasjonene om å styrke friluftslivets stemme. Vi arbeider derfor med å få på plass piloter for regionale friluftslivskoordinatorer som skal styrke de frivillige friluftslivsorganisasjonenes samarbeid med myndighetene. Vi har nettopp fått bekreftet delfinansiering fra Sparebankstiftelsen DNB og håper dette prioriteres i statsbudsjettet for 2025. Uavhengig av dette har vi behov for at offentlige instanser tar initiativ til og har ansvar for å ha informasjon om hele mangfoldet av lokale lag og foreninger som finnes lokalt og tilhørende aktivitetstilbud. For at barn og unge skal ha en reell mulighet til selv å velge en aktivitet de har lyst til å delta på sammen med jevnaldrende, og for at laget rundt barnet skal kunne bidra på en god måte til dette, må alle parter ha informasjon om hva som finnes.
- Kommuner må legge til rette for frivillige friluftslivsorganisasjoner gjennom god frivillighetspolitikk, som også innebærer gode møteplasser mellom

kommunen og hele bredden av frivilligheten. Frivilligheten må tydelig anerkjennes som en ressurs med nyttige erfaringer og med mulighet til å bidra med målrettet tiltak for å hindre utenforskap.

- For at naturen skal kunne tas i bruk som læringsarena trengs det trygghet og kompetanse hos lærerne om hvordan man organiserer læringsaktiviteter ute. Dette må derfor inn i grunnskolelærerutdanningen, slik at alle lærere har kompetanse om å bruke naturen som læringsarena. I tillegg trengs det en bevissthet rundt utarbeiding av skolens uteområder, slik at de er store nok og med store nok grøntarealer slik at det er enkelt å legge undervisningen.
- Ordninger som tar sikte på å inkludere personer med funksjonsnedsettelse i fritidsaktiviteter og frivillighet må styrkes. Dagens ordninger kan ofte være svært kostbare, kreve spesialkompetanse eller ikke være tilgjengelige etter ordinær arbeidstid. Dette gjør det ekstra utfordrende for frivillige organisasjoner å tilrettelegge.
- Tilgang til tilstrekkelige og egnede arenaer og lokaler er nødvendig for å kunne inkludere flere i aktiviteter, og det er behov for at offentligheten bidrar økonomisk til å sikre at disse er universelt utformet. For å hindre at transport og tilgjengelighet skal være en barriere for deltakelse i friluftsliv, er det også viktig å ta vare på og tilrettelegge grønne områder i nærmiljøet og 'inngangsporter' til naturområder, i samarbeid med friluftslivsorganisasjoner. Tilrettelegging både for bruk og tilpasning for alle av slike områder vil gjøre friluftslivet gratis tilgjengelig for alle, gjennom hele døgnet og hele året. Dette vil også være viktige sosiale møteplasser for mennesker i alle aldre.
- Økonomi er en barriere for deltakelse. Det må sikres lett tilgjengelige og ubyråkratiske økonomiske ordninger, i samarbeid med frivillige lag og foreninger, for barn og voksne som har behov for dette for å kunne ta del i fellesskap. Dette innebærer blant annet å sikre støtte til utstyrssentraler, slik at det er mulig å låne utstyr. Slike låneordninger må være fleksible, tilpasset den enkeltes behov.

Med vennlig hilsen
Norsk Friluftsliv

Bente Lier
Generalsekretær

Erika Wollner
Prosjektleder for mangfold og inkludering

